

Η συμβολή του Αριστοτέλη στην οικονομική σκέψη

Περίληψη

Ο Αριστοτέλης θεωρείται ο πρώτος θεωρητικός «οικονομολόγος» στην ανθρώπινη ιστορία. Προσεγγίζει την Οικονομία με βάση τις ηθικές αρχές και την εξετάζει από μικροοικονομική, «Οίκος», και μακροοικονομική, «Πόλις», άποψη. Το ζητούμενο είναι η «ευδαιμονία» του ατόμου και της πολιτείας - στο πλαίσιο μιας ισχυρής ευημερούσας σταθερής «Πόλεως» - γεγονός που προϋποθέτει αυτάρκεια, πλούτο, καλή χρήση του πλούτου και καλή οικονομική διαχείριση. Κάτω από αυτό το πρίσμα ο φιλόσοφος μελετά πώς λειτουργεί η οικονομία και πώς συμπεριφέρονται τα άτομα, καθώς και ποια είναι η κατάλληλη οικονομική πολιτική. Η οικονομική του ανάλυση ξεκινά από τις ανάγκες και τα οικονομικά αγαθά τα οποία τις ικανοποιούν. Θέτει τα θεμέλια της οικονομικής επιστήμης, κάνοντας διάκριση μεταξύ της αξίας χρήσης και της ανταλλακτικής αξίας των αγαθών και εισάγοντας τη θεωρία του χρήματος και τη μετατροπή του σε νόμισμα, αλλά και τη θεωρία της δίκαιης ανταλλαγής. Διαχωρίζει την «Οικονομία» από τη «Χρηματιστική». Η «Οικονομία» αφορά τον φυσικό πλούτο, δια του οποίου ικανοποιούνται - μέσω της εργασίας - οι ανάγκες του «Οίκου», και είναι άξια επαίνου, εφόσον είναι ποριστική. Η «Χρηματιστική» αφορά την αύξηση του πλούτου χωρίς όρια και είναι ωφέλιμη, μόνο στην περίπτωση της ανταλλαγής του περισσεύματος χάριν της αυτάρκειας του «Οίκου». Σε επίπεδο Μακροοικονομίας το ενδιαφέρον του εστιάζεται κυρίως στα δημόσια οικονομικά της «Πόλεως»: στο πώς οι κυβερνώντες πρέπει να διαχειρίζονται τα δημόσια έσοδα και τις δημόσιες δαπάνες· στην ανάγκη σταθερού θεσμικού πλαισίου και διαφάνειας, ενώ δεν αγνοεί το φαινόμενο της φτώχειας προτείνοντας μέτρα δομικού χαρακτήρα για την αντιμετώπισή του. Η δημογραφική του ανάλυση για το μέγεθος της «Πόλεως» σε σχέση με το μέγεθος του πληθυσμού τροφοδοτεί μέχρι και σήμερα την οικονομική επιστήμη. Η επίδραση των οικονομικών απόψεων του Αριστοτέλη φθάνει μέχρι τον Μεσαίωνα, αλλά και τους Νεότερους Χρόνους, παραμένοντας επίκαιρη και στην εποχή μας. Οι απόψεις του επηρέασαν μεγάλους διανοητές όπως ο Adam Smith και ο Karl Marx.